

PRILAGODBA SUSTAVA IZRAVNIH PLAĆANJA U RAZDOBLJU 2009-2011

Josip Kraljičković, državni tajnik Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, u Bizovcu dužnosnicima HSS-a je kazao::

Mi smo u Ministarstvu, paralelno s pripremama za pregovore i izradom pregovaračke pozicije za poglavlje 11, napravili analizu sustava direktnih plaćanja u poljoprivredi, i to sadašnjeg stanja i onoga što nas čeka nakon ulaska u Europsku uniju.

Znamo da je u pregovorima jedno od najvažnijih pitanja visina proračuna koji će biti dodijeljen Hrvatskoj, odnosno naša buduća financijska omotnica. Ali isto tako, znamo da je sustav i struktura poljoprivrednih potpora u EU bitno različit od onoga što trenutno primjenjujemo u Hrvatskoj. Stoga će prilagodba sustava poljoprivrednih potpora biti jedno od najvažnijih pitanja u poljoprivredi do ulaska u EU.

Ali prije nego što prijedemo na objašnjenje predloženog novog sustava potpore, dat ćemo neke informacije o poljoprivredi u Hrvatskoj i EU, kako bi se bolje shvatilo gdje smo i što nas čeka ulaskom u EU.

Na samom početku dobro je naglasiti da selo nije samo poljoprivreda i da ruralna područja imaju mnogo veći značaj nego što se to može zaključiti iz udjela poljoprivrede u bruto društvenom proizvodu.

Na primjer, često se zaboravlja da u cijeloj Europi, pa tako i u Hrvatskoj, ruralni prostor dominira u cjelokupnoj površini. Prema kriterijima OECD-a, u Europskoj uniji 80% ukupne površine smatra ruralnim područjem na kojem živi četvrtina stanovništva.

U Hrvatskoj to je još izraženije: 92% ukupnog teritorija Hrvatske je ruralni prostor i na njemu živi 47% od ukupnog stanovništva.

Struktura poljoprivrednih gospodarstava u RH i EU

Ako usporedimo strukturu poljoprivrednih gospodarstava, možemo vidjeti da je u RH prosječna veličina gospodarstava niža nego u zemljama članicama Europske unije. Međutim, i unutar EU postoje velike oscilacije, pa se tako prosjek poljoprivrednih gospodarstava kreće od 3,9 ha u Grčkoj do 85 ha u Češkoj. Mi iz toga izvlačimo dvije pouke:

- Prvo: okrupnjavanjem zemljišta može se povećati konkurentnost poljoprivrednih gospodarstava, posebno u ratarskoj i stočarskoj proizvodnji. To je proces što ga i kod nas počinjemo sustavno provoditi, ali koji zahtijeva iznimno puno vremena.
- Drugo: konkurentnost u nizu proizvodnji (npr. voće, povrće, vino) ne ovisi nužno o veličini poljoprivrednog gospodarstva, nego i o odabiru poljoprivredne proizvodnje i ulaganju u kvalitetu. Za to nam je najbolji primjer Italija, koja je drugi najveći proizvođač hrane u EU s prosječnom veličinom poljoprivrednih gospodarstava od samo 8,5 ha.

Kada govorimo o potpori u poljoprivredi, obično se prvo pomisli na poticaje proizvodnji po hektaru ili grlu stoke. Međutim, poljoprivredna potpora obuhvaća mnogo više od toga. Osim direktnih plaćanja, koja mogu i ne moraju biti vezana uz proizvodnju, poljoprivredna potpora obuhvaća i plaćanja za ruralni razvoj, kao što su potpore investicijama, subvencioniranje osiguranja, pomoć umirovljenicima ili mladim poljoprivrednicima, ulaganja u infrastrukturu ili alternativne djelatnosti na seoskim prostorima.

Upravo plaćanja za ruralni razvoj u Europskoj uniji, posebno u novim zemljama članicama, dobivaju sve više na važnosti jer predstavljaju kvalitetnu pomoć povećanju konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava. Stoga je i naš plan da do 2011. godine postignemo najmanje takav udio mjera ruralnog razvoja koji je u važećem financijskom okviru utvrđen za nove zemlje članice, odnosno 37%.

Naravno, to znači da ćemo istodobno smanjivati udio izravnih plaćanja u ukupnoj poljoprivrednoj potpori, pri čemu bi sveukupna potpora ipak trebala biti nešto povećana. To je ujedno i jedan od ciljeva prilagodbe sustava izravnih plaćanja koji smo razradili u MPRRR.

Poljoprivredna gospodarstva i korisnici izravne potpore

Kada govorimo o izravnim plaćanjima, naši podaci govore da je u RH ona izrazito koncentrirana na manji broj korisnika te da oni dobivaju relativno visoke iznose potpore u usporedbi s korisnicima u zemljama članicama EU

U RH poljoprivrednom potporom obuhvaćeno je manje od petine od ukupnog broja statistički registriranih poljoprivrednih proizvođača. U hrvatskoj je 449 tisuća gospodarstava a 81 920 je korisnika izravne potpore, ili 18,2 posto s 3878 eura po korisniku.

Naravno, može se reći da statistika obuhvaća veliki broj gospodarstava koja uopće nemaju prihode iz poljoprivrede, odnosno koja proizvode isključivo za vlastite potrebe. Međutim, čak i ako promatramo samo poljoprivredna gospodarstva upisana u Upisnik pri PRRR, broj korisnika je i dalje niži od 50% (točnije 46,9%).

S obzirom na manju prosječnu veličinu gospodarstva u RH, prosječni prihodi od izravnih plaćanja (koja se za najveći broj proizvoda iskazuju po hektaru) u Hrvatskoj su niži nego u starim zemljama članicama, ali su više nego dvostruko viši nego u novim zemljama članicama.

UKUPNA IZRAVNA PLAĆANJA PO KORIŠTENJOJ POVRŠINI (2006/07)

Ako ova ista direktna plaćanja preračunamo na hektar ukupno korištene površine, dolazimo do zanimljivog podatka da je prosječni iznos izravnih plaćanja u RH zapravo veći i od starih zemalja članica, i to za 20%, a gotovo tri puta veći nego u novim zemljama članicama.

Vlada izraziti nerazmjer u Hrvatskoj. Dijelom je to zbog naslijeđene strukture poljoprivredne proizvodnje u kojoj je dominirao manji broj velikih agrokombinata, a dijelom i zbog određenih nelogičnosti u sadašnjem sustavu potpore.

Iako u RH glavninu poljoprivrednih proizvođača čine manja i srednja obiteljska gospodarstva, najveći dio izravnih plaćanja usmjeren je na mali broj najvećih poljoprivrednih proizvođača. Posebno je indikativan podatak da se u RH gotovo 20% ukupnih proračunskih izdataka za direktna plaćanja odobrava poljoprivrednicima koji godišnje iz Državnog proračuna dobivaju više od 300 tisuća EUR-a godišnje za ove namjene. Ovako visoki postotak ne bilježi niti jedna zemlja članica EU, pa čak ni stare zemlje članice u kojima se za ovu kategoriju korisnika troši samo 4,5% proračuna za izravna plaćanja rekao je Kraljičković.

Tekst priredila Ankica Stjepić